

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

Jungtinių Tautų
Švietimo, mokslo ir
kultūros organizacija

Meilės Lukšienės
100-osios gimimo metinės
UNESCO minima sukaktis

2013–2014 IR 2014–2015 MOKSLO METŲ PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS BENDRASIS UGDYMO PLANAS

Vilnius
2013

ISBN 978-9986-03-662-3

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO
MINISTRAS**

ĮSAKYMAS

**DĖL 2013–2014 IR 2014–2015 MOKSLO METŲ PRADINIO UGDYMO PROGRO-
MOS BENDROJO UGDYMO PLANO PATVIRTINIMO**

2013 m. gegužės 27 d. Nr. V-460
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804) 56 straipsnio 12 punktu,

t v i r t i n u 2013–2014 ir 2014–2015 mokslo metų pradinio ugdymo programos bendrąjį ugdymo planą (pridedama).

Švietimo ir mokslo ministras

Dainius Pavalkis

Turinys

I. Bendrosios nuostatos	6
II. Mokyklos ugdymo plano rengimas	8
III. Pradinio ugdymo programos įgyvendinimas	10
I. Pradinio ugdymo proceso trukmė	10
II. Bendrosios programos įgyvendinimo bendrosios nuostatos	11
III. Bendrosios programos ugdymo dalykų, integruojamųjų programų įgyvendinimas	15
IV. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas	17
V. Neformaliojo vaikų švietimo organizavimas	18
VI. Išvykstančių Lietuvos Respublikos piliečių, užsieniečių, turinčių teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, lietuvių kilmės užsieniečių ir išėvių vaikų ugdymo organizavimas	18
VII. Ugdymo organizavimas jungtinėse klasėse	19
VIII. Mokinių mokymo namie organizavimas	19
IX. Suaugusiųjų ugdymo organizavimas	20
X. Mokymo organizavimas perauklėjimo ir bausmės atlikimo vietoje	21
XI. Vaikų, besigydančių stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, ugdymo organizavimas	22
IV. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimas	25
I. Bendrosios nuostatos	25
II. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymosi pasiekimų vertinimas	26
III. Psichologinės pagalbos, specialiosios pedagoginės pagalbos, socialinės pedagoginės pagalbos ir specialiosios pagalbos teikimas	27
IV. Mokyklų, skirtų mokiniams dėl įgimtų ir įgytų negalių, sutrikimų, turintiems didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, parengiamosios klasės, skirtos regos sutrikimą turintiems mokiniams, klausos sutrikimą turintiems mokiniams, ugdymo organizavimas	27
V. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymas namie	28
VI. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių (neturinčių intelekto sutrikimo), ir mokinių, turinčių kompleksinių negalių (neturinčių intelekto sutrikimo) ir šių ugdymosi poreikių bei negalių (neturinčių intelekto sutrikimo) ir besimokančių mokyklose tautinės mažumos kalba, ugdymas	28
VII. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių, turinčių intelekto sutrikimą, ir mokinių, turinčių kompleksinių negalių (turinčių intelekto sutrikimą) ir šių ugdymosi poreikių bei negalių (turinčių intelekto sutrikimą) ir besimokančių mokyklose tautinės mažumos kalba, ugdymas	30

I. Bendrosios nuostatos

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo

ir mokslo ministro 2013 m. gegužės 27 d.

įsakymu Nr. V- 460

2013–2014 IR 2014–2015 MOKSLO METŲ PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS BENDRASIS UGDYMO PLANAS

I. Bendrosios nuostatos

1. 2013–2014 ir 2014–2015 mokslo metų pradinio ugdymo programos bendrasis ugdymo planas (toliau – Bendrasis ugdymo planas) reglamentuoja mokyklos pradinio ugdymo plano rengimą, pradinio ugdymo programos, pradinio ugdymo individualizuotos programos, pradinio ugdymo programos ją pritaikius mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, taip pat ir neformaliojo vaikų švietimo programų įgyvendinimą mokyklose.

2. Bendrojo ugdymo plano paskirtis – padėti mokyklai, vykdančiai pradinio ugdymo programą, pradinio ugdymo individualizuotą programą (toliau – mokykla), savarankiškai bei veiksmingai planuoti ir organizuoti pradinio ugdymo įgyvendinimą.

3. Bendrajame ugdymo plane vartojamos sąvokos:

Kontrolinis darbas – žinių, gebėjimų, įgūdžių parodymas arba mokinių žinias, gebėjimus, įgūdžius patikrinantis ir formaliai vertinamas darbas, kuriam atlikti skiriama ne mažiau kaip 30 minučių.

Išlyginamoji klasė – klasė, sudaryta iš mokinių, nutraukusių mokymąsi ar nesimokiusių kai kurių bendrojo ugdymo dalykų.

Laikinoji grupė – mokinių grupė dalykui pagal modulį mokytis, dalykui diferencijuotai mokytis ar mokymosi pagalbai teikti.

Mokyklos ugdymo planas – mokykloje vykdomų ugdymo programų įgyvendinimo aprašas, parengtas vadovaujantis Bendrojo ugdymo planu.

Pamoka – pagrindinė nustatytos trukmės nepertraukiamo mokymosi organizavimo forma.

Specialioji pamoka – pamoka mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, skirta įgimtiems ar įgytiems sutrikimams kompensuoti, išskirtiniams asmens gabumams ugdyti.

Specialiosios pratybos – švietimo pagalbos teikimo forma mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, padedanti įveikti mokymosi sunkumus ir sutrikimus.

Ugdymo planas – ugdymo programos įgyvendinimo aprašas.

4. Kitos Bendrajame ugdymo plane vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804) ir kituose švietimą reglamentuojančiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

**II. Mokyklos ugdymo
plano rengimas**

II. Mokyklos ugdymo plano rengimas

5. Mokyklos 2013–2014 ir 2014–2015 mokslo metų pradinio ugdymo planas (toliau – Mokyklos ugdymo planas) sudaromas vadovaujantis Bendrąja programa, Bendruoju ugdymo planu, pradinį ugdymą, neformalųjį vaikų švietimą ir kitą mokyklos veiklą reglamentuojančiais teisės aktais bei mokyklos strateginiu planu.

6. Rekomenduojama, rengiant Mokyklos pradinio ugdymo planą, mokyklos vadovo įsakymu sudaryti darbo grupę, į kurią bendradarbiavimo pagrindais įtraukiami mokytojai, mokyklos administracija, mokyklos Vaiko gerovės komisijos atstovai, tėvai (globėjai).

7. Mokykla rengiamam vienerių arba dvejų metų Mokyklos ugdymo planui pasirenka struktūrą ir formą. Įgyvendinanti kelias bendrojo ugdymo programas (pvz., pradinio, pagrindinio, vidurinio) mokykla gali rengti vieną bendrą arba atskirą Mokyklos ugdymo planą.

8. Mokyklos ugdymo planą iki ugdymo proceso pradžios tvirtina mokyklos vadovas, projektą suderinęs su mokyklos taryba, savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija (valstybinės mokyklos – biudžetinės įstaigos), savivaldybės vykdomąja institucija ar jos įgaliotu asmeniu (savivaldybės mokyklos – biudžetinės įstaigos), dalyvių susirinkimu (savininku) – (kitose mokyklose).

9. Mokyklos ugdymo plane įteisinami mokyklos susitarimai dėl:

9.1. ugdymo proceso organizavimo laikotarpių (pusmečiai, trimestrai ar kiti), papildomų atostogų;

9.2. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848), 1 priedui „Pradinio ugdymo bendroji programa“ (toliau – Bendroji programa) skiriamų ugdymo valandų paskirstymo varianto(-ų), numatyto(-ų) Bendrojo ugdymo plano 21 punkte pasirinkimo;

9.3. ugdymo turinio formavimo (integralaus, dalykinio ir (ar) mišraus ugdymo), ugdymo organizavimo formų (pamoka, projektinė, kūrybinė veikla ir pan.), edukacinių erdvių kūrimo ir panaudojimo;

9.4. klasių dalijimo į grupes, laikinųjų grupių sudarymo, valandų, skiriamų mokinių ugdymosi poreikiams tenkinti, panaudojimo;

9.5. prireikus – klasių jungimo, jungtinei klasei skiriamų valandų skaičiaus, jungtinės klasės organizavimo;

9.6. ugdymo turinio planavimo laikotarpių, struktūros ir kitų su ugdymo turinio planavimu susijusių aspektų;

9.7. mokinių mokymosi krūvio reguliavimo priemonių: didžiausio ugdymo valandų skaičiaus per dieną, savaitę, patikrinamųjų darbų organizavimo būdų (kontrolinių, diagnostinių testų ir kt.), didžiausio patikrinamųjų darbų skaičiaus per savaitę, namų darbų skyrimo;

9.8. mokinių ugdymo pasiekimų ir pažangos vertinimo metodikos ir tvarkos;

9.9. vadovėlių ir kitų mokymo(si) priemonių pasirinkimo, naudojimosi jomis mokykloje principų ir tvarkos;

9.10. Bendrosios programos pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl išskirtinių gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių ir pradinio ugdymo individualizuotos programos įgyvendinimo;

9.11. švietimo pagalbos mokiniui ir mokytojui teikimo;

9.12. prevencinių ir kitų ugdymo programų pasirinkimo bei jų įgyvendinimo (integruojant į Bendrosios programos dalykų ugdymo programas ar vykdant atskiras programas);

9.13. neformaliojo vaikų švietimo programų pasirinkimo ir jų įgyvendinimo (integruojant į Bendrosios programos dalykų ugdymo programas ar vykdant atskiras programas), skiriamų ugdymo valandų, mokinių skaičiaus grupėse.

10. Siekiant tenkinti mokinių ugdymosi poreikius Mokyklos ugdymo plane gali būti įteisinti ir kiti Bendrajame ugdymo plane nenumatyti sprendimai, jei mokyklai pakaks mokymo lėšų ir tiems sprendimams pritaria mokyklos taryba ir savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija (valstybinės mokyklos – biudžetinės įstaigos), savivaldybės vykdomoji institucija ar jos įgaliotas asmuo (savivaldybės mokyklos – biudžetinės įstaigos), dalyvių susirinkimas (savininkas) – (kitos mokyklos).

BP

**III. Pradinio ugdymo
programos
įgyvendinimas**

III. Pradinio ugdymo programos įgyvendinimas

I. PRADINIO UGDYMO PROCESO TRUKMĖ

11. Mokslo metai:

11.1. 2013–2014 mokslo metai prasideda 2013 m. rugsėjo 1 d., baigiasi 2014 m. rugpjūčio 31 d. Ugdymo procesas prasideda 2013 m. rugsėjo 1 d., baigiasi 2014 m. gegužės 30 d. Mokslo ir žinių dienos sutapus su poilsio diena, ugdymo proceso pradžia, mokyklos sprendimu, gali būti nukeliama į artimiausią darbo dieną po poilsio dienos;

11.2. 2014–2015 mokslo metai prasideda 2014 m. rugsėjo 1 d., baigiasi 2015 m. rugpjūčio 31 d. Ugdymo procesas prasideda 2014 m. rugsėjo 1 d., baigiasi 2015 m. gegužės 29 d.

12. Vienerių mokslo metų ugdymo proceso trukmė – 32 savaitės. Mokykloje mokomasi penkias dienas per savaitę.

13. Mokiniamis skiriamos atostogos:

Atostogos	2013–2014 mokslo metai	2014–2015 mokslo metai
Rudens	2013-10-28–2013-10-31	2014-10-27–2014-10-31
Žiemos (Kalėdų)	2013-12-23–2014-01-03	2014-12-22–2015-01-02
Pavasario (Velykų)	2014-04-14–2014-04-18	2015-03-30–2015-04-03
Vasaros	2014-06-02–2014-08-31	2015-06-01–2015-08-31

14. Valstybinė mokykla (biudžetinė įstaiga), vykdanči ugdymą tautinės mažumos kalba, suderinusi su savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija, savivaldybės mokykla (biudžetinė įstaiga), vykdanči ugdymą tautinės mažumos kalba, suderinusi su savivaldybės vykdomąja institucija ar jos įgaliotu asmeniu, valstybinė mokykla, savivaldybės mokykla (viešoji įstaiga) ir nevalstybinė mokykla, vykdanči ugdymą tautinės mažumos kalba, suderinusi su savininku (dalyvių susirinkimu), gali keisti žiemos (Kalėdų) ir pavasario (Velykų) atostogų datas.

15. Papildomoms atostogoms skiriama 10 ugdymosi dienų. Papildomų atostogų datas ir trukmę atsižvelgdama į mokyklos bendruomenės poreikius, suderinusi su mokyklos taryba ir savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija (valstybinės mokyklos – biudžetinės įstaigos), savivaldybės vykdomąja institucija ar jos įgaliotu asmeniu (savivaldybės mokyklos – biudžetinės įstaigos), dalyvių susirinkimu (savininku) – (kitos mokyklos) numato mokykla. Mokyklose, kuriose įgyvendinama pradinio ugdymo programa ir pagrindinio ugdymo programa, rekomenduojama dalį papildomų pradinį klasių mokinių atostogų derinti prie 2013–2014 ir 2014–2015 mokslo metais 5 klasių mokiniams numatomų papildomų atostogų.

16. 10 ugdymo proceso dienų per mokslo metus skiriama kultūrinei (taip pat etninei), meninei, pažintinei, kūrybinei, sportinei, praktinei, socialinei, prevencinei veiklai. Ši veikla yra ugdymo proceso dalis, ja siekiama Bendrojoje programoje numatytų ugdymo tikslų.

17. Paskelbus ekstremalią padėtį, keliančią pavojų mokinių gyvybei ar sveikatai, nustačius ypatingą epideminę padėtį dėl staiga ir neįprastai didelio užkrečiamųjų ligų išplitimo viename ar keliuose administraciniuose teritoriniuose vienetuose, taip pat oro temperatūrai esant 20 laipsnių šalčio ar žemesnei mokiniai į mokyklą gali nevykti. Šios dienos įskaičiuojamos į ugdymo dienų skaičių. Mokyklos direktorius priima sprendimus dėl ugdymo proceso koregavimo, apie priimtus sprendimus informuoja mokyklos tarybą, savininko teises ir pareigas įgyvendinančią instituciją (valstybinės mokyklos – biudžetinės įstaigos), savivaldybės vykdomąją instituciją ar jos įgaliotą asmenį (savivaldybės mokyklos – biudžetinės įstaigos), dalyvių susirinkimą (savininką) – (kitos mokyklos).

**II. BENDROSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO
BENDROSIOS NUOSTATOS**

18. Bendroji programa įgyvendinama vadovaujantis joje nustatytais bendrosiomis ugdymo nuostatomis ir principais, didaktinėmis mokinių pasiekimų vertinimo nuostatomis panaudojant ugdymo turinio integravimo galimybes ir laikantis ugdymo aplinkos kūrimo reikalavimų.

19. Mokykloje, kurios nuostatuose įteisintas mokymas tautinės mažumos kalbos arba mokymas tautinės mažumos kalba, ugdymo procesas gali būti vykdomas arba kai kurie dalykai mokomi tautinės mažumos kalba. Bendroji programa vykdoma dvikalbio ugdymo būdu vadovaujantis Ugdymo lietuvių kalba bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo mokykloje tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. spalio 14 d. įsakymu Nr. V-1856 (Žin., 2011, Nr. 127-6046).

20. Bendrajai programai ir neformaliojo švietimo programoms įgyvendinti skiriamos ugdymo valandos, kai ugdymo valandos trukmė 1 klasėse – 35 min., 2–4 klasėse – 45 min.

Dalykai	1–4 klasėms skiriamos ugdymo valandos
Dorinis ugdymas (tikyba arba etika)	128
Lietuvių kalba (gimtoji)	928
Gimtoji kalba (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių)	896*
Lietuvių kalba (valstybinė)	512*
Užsienio kalba	192
Matematika	576 (544*)
Pasaulio pažinimas	256
Dailė ir technologijos	256 (224*)
Muzika	256
Kūno kultūra	352 (320*)
Valandos, skiriamos mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti	160 (96*)
Iš viso pradinio ugdymo programai įgyvendinti	3104 3424*
Neformaliojo švietimo valandos	256

Pastaba. *Mokykloje, kurioje įteisintas mokymas tautinės mažumos kalba.

21. Atsižvelgiant į mokinių ugdymosi poreikius ir galimybes mokykla gali pasirinkti įvairius ugdymo valandų paskirstymo variantus. Sudaromos galimybės mokykloms veiksmingiau formuoti ugdymo turinį siekiant geresnių mokinių ugdymosi pasiekimų, teikiant mokymosi pagalbą konkrečios klasės mokiniams. Ugdymo valandos Bendrajai programai įgyvendinti gali būti paskirstomos taip:

21.1. skiriant ugdymo dalykui konkrečiai klasei reikalingą ugdymo valandų skaičių (perskirstant ketveriems metams ugdymo dalyko programai skiriamas ugdymo valandas), per ketverius metus užtikrinant 20 punkte ugdymo dalykui numatytą bendrą ugdymo valandų skaičių;

21.2. perskirstant ugdymo dalykams klasei vieneriems metams skiriamą ugdymo valandų skaičių, išlaikant bendrą pradinio ugdymo programos koncentrai (per dvejus metus) skiriamų ugdymo valandų skaičių:

Dalykai	1–2 klasės	3–4 klasės	Iš viso skiriama ugdymo valandų
Dorinis ugdymas (tikyba arba etika)	64	64	128
Lietuvių kalba (gimtoji)	480	448	928
Gimtoji kalba (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių)	448*	448*	896*
Lietuvių kalba (valstybinė)	224*	288*	512*
Užsienio kalba	64	128	192
Matematika	288 (256*)	288	576 (544*)
Pasaulio pažinimas	128	128	256
Dailė ir technologijos	128	128 (96*)	256 (224*)
Muzika	128	128	256

2013–2014 IR 2014–2015 MOKSLO METŲ PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS BENDRASIS UGDYMO PLANAS

Kūno kultūra	160	192 (160)*	352 (320*)
Valandos, skiriamos mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti	64	96 (32*)	160 (96*)
Iš viso Bendrajai programai įgyvendinti	1504 1664*	1600 1760*	3104 3424*
Neformaliojo švietimo valandos	128	128	256

Pastaba. *Mokykloje, kurioje įteisintas mokymas tautinės mažumos kalba.

21.3. Bendrosios programos ugdymo dalykams skiriant ugdymo valandas per savaitę:

Dalykai	Dalyko savaitinių ugdymo valandų skaičius		
	1–2 klasės	3–4 klasės	Pradinio ugdymo programa (1–4 klasės)
Dorinis ugdymas (tikyba arba etika)	2	2	4
Lietuvių kalba (gimtoji)	15	14	29
Gimtoji kalba*	14*	14*	28*
Lietuvių kalba (valstybinė)*	7*	9*	16*
Užsienio kalba (anglų, prancūzų ar vokiečių)	2	4	6
Matematika	9/8*	9	18/17*
Pasaulio pažinimas	4	4	8
Dailė ir technologijos	4	4/3*	8/7*
Muzika	4	4	8
Kūno kultūra	5	6/5*	11/10*
Privalomų ugdymo valandų skaičius mokiniui	1 kl. – 22/24* 2 kl. – 23/26*	3 kl. – 24/27* 4 kl. – 23/27*	92/104
Valandos, skiriamos mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti	(5/3*)**		(5/3*)**
Iš viso			97/107*

Pastabos:

*Mokykloje, kurioje įteisintas mokymas tautinės mažumos kalba.

**Valandų, skiriamų mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti, skaičius nurodytas 1–4 klasėms (keturioms klasėms) bendrai, esant daugiau klasių komplektų atitinkamai didėja ir šių valandų skaičius.

21.4. specializuoto ugdymo krypties programoms (pradinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu; pradinio ugdymo kartu su dailės ugdymu; pradinio ugdymo kartu su meno ugdymu; pradinio ugdymo kartu su sporto ugdymu programoms) įgyvendinti ir pradinio ugdymo programai vaikų socializacijos centre įgyvendinti galima perskirstyti iki 25 procentų Bendrosios programos dalykų turinio ir Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte skiriamų valandų:

21.4.1. specializuoto ugdymo krypties programai (pradinio ugdymo kartu su dailės ugdymu) įgyvendinti dailės raiškos dalykui 1–4 klasėse turėtų būti skiriama 8 ugdymo valandos per savaitę;

21.4.2. specializuoto ugdymo krypties programai (pradinio ugdymo kartu su muzikos ugdymu) įgyvendinti branduolio dalykams – atlikėjo raiška, solfedžio – 1–4 klasėms skiriama po 4 ugdymo valandas per savaitę, muzikos pažinimo dalykui 3–4 klasėms – 1 ugdymo valanda per savaitę. Branduolį papildančiam dalykui – bendrasis fortepijonas – 1–4 klasėms skiriama 4 ugdymo valandos per savaitę, ansambliniam muzikavimui – 3–4 klasėms 1 ugdymo valanda per savaitę.

22. Ugdymo valandos, nurodytos Bendrojo ugdymo plano 20, 21.2, 21.3, 21.4 punktuose, numatytos Bendrajai programai įgyvendinti mokyklai ugdymo procesą organizuojant grupinio mokymosi forma kasdieniu ar nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu vadovaujantis Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. V-1049 (Žin., 2012, Nr. 76-3957).

23. Ugdymo valandų skaičių klasei per savaitę sudaro: privalomų ugdymo valandų skaičius visiems mokiniams, valandos, skiriamos mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti, neformaliojo švietimo programoms įgyvendinti dalyko, kuriam mokytis klasė dalijama į grupes, ugdymo valandos.

2013–2014 IR 2014–2015 MOKSLO METŲ PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS BENDRASIS UGDYMO PLANAS

24. Valandos, skirtos mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti, gali būti naudojamos:
- 24.1. kryptingam meniniam ugdymui;
 - 24.2. užsienio kalbai mokytis;
 - 24.3. kūno kultūrai mokytis, jei šiam dalykui skiriamos 2 ugdymo valandos per savaitę;
 - 24.4. Sveikatos ugdymo bendrajai programai, patvirtintai Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. V-1290 (Žin., 2012, Nr. 105-5347), ir Žmogaus saugos bendrajai programai, patvirtintai Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-1159 (Žin., 2012, Nr. 89-4668), įgyvendinti;
 - 24.5. dvikalbiam ugdymui, integruotam ugdymo procesui organizuoti ir kitai ugdymo veiklai, jei per pamoką dirba du mokytojai;
 - 24.6. tautinės mažumos kalbai ar kitai mokinio gimtajai kalbai mokytis Bendrojo ugdymo plano 34.2.3.2 punkte numatytais atvejais;
 - 24.7. individualiam darbui su mokiniu(-iais), kuriam(-iems) reikalinga papildoma mokytojo arba specialioji pedagoginė pagalba (nedidinant mokiniui privalomų ugdymo valandų skaičiaus per savaitę, pvz., kai vienu metu dirba du mokytojai: mokytojas ir mokytojo padėjėjas arba mokytojas ir specialusis pedagogas);
 - 24.8. individualioms ir grupinėms konsultacijoms (pvz., mokiniams, turintiems mokymosi sunkumų);
 - 24.9. projektinei, kūrybinei ir kitai mokinių ugdomajai veiklai (pvz., techninei kūrybinei, gamtamokslinio tyrinėjimo ir eksperimentavimo skaitymo gebėjimų ugdymo ir kt.), padedančiai siekti Bendrosios programos tikslų;
 - 24.10. mokyklos pasirinktoms prevencinėms ir kitoms programoms įgyvendinti;
 - 24.11. ugdymo dalykų (matematika, lietuvių kalba ir kt.), išskyrus Bendrojo ugdymo plano 24.1, 24.2, 24.3, 24.5 punktuose nurodytus dalykus, mokymo laikui (pamokų skaičiui) didinti nenaudojamos.
25. Klasės dalijamos į grupes:
- 25.1. doriniam ugdymui, jei tos pačios klasės mokinių tėvai (globėjai) mokiniams yra parinkę tikybą ir etiką;
 - 25.2. lietuvių kalbai (valstybinei) mokytis mokyklose, kuriose įteisintas mokymas tautinės mažumos kalba, klasėje esant ne mažiau kaip 18 mokinių;
 - 25.3. lietuvių kalbai (valstybinei) mokytis mokykloje, kurioje įteisintas mokymas tautinės mažumos kalba, jungtinėje klasėje, kai jungiamos 2 klasės, klasėje esant ne mažiau kaip 12, kai jungiamos 3 klasės – ne mažiau kaip 10 mokinių, jei mokykla turi pakankamai mokymo lėšų;
 - 25.4. lietuvių kalbai (gimtajai) mokytis mokykloje, esančioje daugiakalbėje aplinkoje, klasėje esant ne mažiau kaip 18 mokinių;
 - 25.5. lietuvių kalbai (gimtajai) mokytis mokyklos, esančios daugiakalbėje aplinkoje, jungtinėje klasėje, kai jungiamos 2 klasės, klasėje esant ne mažiau kaip 12, kai jungiamos 3 klasės – ne mažiau kaip 10 mokinių, jei mokykla turi pakankamai mokymo lėšų;
 - 25.6. užsienio kalbai mokytis, klasėje esant ne mažiau kaip 21 mokiniui ir jei mokykla turi pakankamai mokymo lėšų.
26. Laikinosios grupės iš kelių klasių mokinių gali būti sudaromos:
- 26.1. doriniam ugdymui (tikybai, etikai);
 - 26.2. tautinės mažumos gimtajai kalbai mokytis;
 - 26.3. užsienio kalbai mokytis;
 - 26.4. kūno kultūrai ugdyti mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių (specialiosios medicininės fizinio pajėgumo grupės);
 - 26.5. grupinėms konsultacijoms ar kitai ugdymo veiklai (pvz., mokiniams, turintiems mokymosi sunkumų);
 - 26.6. specialiajai pedagoginei pagalbai teikti;
 - 26.7. mokyklai pagal turimas lėšas nusistatant minimalų mokinių skaičių grupėje. Mokinių skaičius laikinojoje grupėje negali būti didesnis, nei nustatytas didžiausias mokinių skaičius klasėje.

2013–2014 IR 2014–2015 MOKSLO METŲ PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS BENDRASIS UGDYMO PLANAS

27. Bendrosios programos ugdymo dalykams (matematika, lietuvių kalba (gimtoji), pasaulio pažinimas, užsienio kalba, dailė ir technologijos, muzika) mokyti laikinosios grupės pagal mokinių gebėjimus iš kelių klasių mokinių nesudaromos.

28. Bendrosios programos tikslų gali būti siekiama ugdymo turinį formuojant pagal dalykus arba integravus atskirų ar visų ugdymo dalykų programas.

29. Formuojant integralų ugdymo turinį (nesuskaidytą į atskirus dalykus) mokykla:

29.1. numato integruoto ugdymo laikotarpius (pvz., integruotai ugdoma diena, mėnesį ar visus mokslo metus) ugdymo sričiai ar dalykui skiriant proporcingą ugdymo valandų skaičių;

29.2. numato integracinius / jungiamuosius ugdymo turinio elementus. Jais gali būti: Bendrojoje programoje numatyti ugdymo(si) pasiekimai, kompetencijos, aktualios temos, problemos, mokytojo iškelti ugdymo tikslai ir kt.;

29.3. planuojant ugdymo laiką išlaiko metams klasei ugdymo dalykams skiriamas ugdymo valandas, nurodytas Bendrojo ugdymo plano 20 punkte;

29.4. gali pasirinkti įvairius ugdymo turinio integravimo būdus, kai integruojami visi ar keli Bendrosios programos ugdymo dalykai;

29.5. numato ugdymo laiką minutėmis per savaitę:

Dalykai	Ugdymo laikas minutėmis per savaitę				Iš viso minučių 1–4 klasėse
	1-oji klasė	2-oji klasė	3-ioji klasė	4-oji klasė	
Dorinis ugdymas (tikiyra arba etika)					170
Lietuvių kalba					1225
Užsienio kalba					360
Matematika	770	1080	1080	1080	770
Pasaulio pažinimas					340
Dailė ir technologijos					340
Muzika					340
Kūno kultūra					475
Privalomas mokinio ugdymo laikas (minutėmis)	770	1080	1080	1080	4010
Neformaliojo švietimo laikas	90	90	90	90	360

29.6. sudaro galimybes pačiam mokytojui planuoti dienos laiką ir ugdymo veiklas. Mokykloje numatoma dienos ugdymo proceso pradžia ir pabaiga, preliminarus ugdymo veiklų laikas, dalykų pamokos nenurodomos.

30. Ugdymo procesas gali būti organizuojamas pamoka ir kitomis ugdymo organizavimo formomis:

30.1. ugdymo procesą organizuojant pamoka ugdymo(si) laikas: 1 klasėje – 35 min., 2–4 klasėse – 45 min. Mokyklai pasirinkus trumpesnę pamokos laiką nei 35 min. 1 klasėje ir 45 min. 2–4 klasėse atitinkamai didinamas dalykams skiriamų savaitinių pamokų skaičius. Jei pamokos trukmė 1 klasėje – 35 min. ir 2–4 klasėse – 45 min., per dieną turėtų būti ne daugiau kaip 5 pamokos.

30.2. Ugdymo procesą organizuojant projekto, didaktinio žaidimo, kūrybinio darbo ar kt. formomis:

30.2.1. ugdymo procesas gali būti skirstomas į įvairios trukmės periodus;

30.2.2. ugdymoji veikla (formaliojo ir neformaliojo švietimo) per dieną turėtų būti ne ilgesnė nei 6 ugdymo valandos. Į šį laiką neįskaičiuojamas pailgintos dienos grupės veiklai organizuoti skirtas laikas.

31. Ugdymą organizuojant tiek pamoka, tiek kitomis mokymo organizavimo formomis gali būti realizuojamas ir dalykų programų, ir integruoto ugdymo turinio įgyvendinimas.

32. Ugdymo procesas gali būti organizuojamas ne tik mokykloje, bet ir už jos ribų (pvz., muziejuose, parkuose, artimiausioje gamtinėje aplinkoje ir pan.).

33. Mokykla einamaisiais mokslo metais gali koreguoti ugdymo procesą ir turinį pagal pasikeitusius mokinių ugdymo poreikius išlaikydama mokslo metams skirtą ugdymo valandų skaičių.

III. BENDROSIOS PROGRAMOS UGDYMO DALYKŲ, INTEGRUOJAMŲJŲ PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMAS

34. Ugdymo sričių / ugdymo dalykų programų įgyvendinimas:

34.1. Dorinis ugdymas:

34.1.1. tėvai (globėjai) parenka mokiniui vieną iš dorinio ugdymo dalykų: etiką arba tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos tikybą;

34.1.2. mokykloje nesusidarius mokinių grupei etikai arba tikybai mokyti sudaroma laikinoji grupė iš kelių klasių mokinių;

34.1.3. mokykloje, kuri negali užtikrinti pageidaujamos tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos tikybos mokymo, gali būti įskaitomas mokymasis tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos sekmadieninėje mokykloje ar tikybos mokymo grupėje, jei ji įgyvendina programą, kuriai yra pritarusi tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos vadovybė ir ji yra patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro. Šiuo atveju mokykla numato mokymosi pasiekimų įskaitymo tvarką;

34.1.4. dorinio ugdymo dalyką mokiniui galima keisti kiekvienais mokslo metais pagal tėvų (globėjų) parašytą prašymą.

34.2. Kalbinis ugdymas:

34.2.1. siekiant gerinti mokinių lietuvių kalbos (gimtosios) vartojimo žodžiu ir raštu pasiekimus skaitymo, kalbos vartojimo kompetencijos turi būti ugdomos įgyvendinant ir kitas (ne lietuvių kalbos) Bendrosios programos ugdymo dalykų programas: panaudojant mokomąsias užduotis kalbai ir mąstymui ugdyti, kreipiant dėmesį į kalbinę raišką ir rašto darbus;

34.2.2. lietuvių kalbos (valstybinės) ugdymas mokykloje, kurios nuostatuose įteisintas mokymas tautinės mažumos kalba:

34.2.2.1. lietuvių kalbos dalykas yra pradinio ugdymo programos sudedamoji dalis ir jos mokoma:

34.2.2.1.1. pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintą lietuvių kalbos (valstybinės) ugdymo programą;

34.2.2.1.2. skiriant Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktuose nurodytas ugdymo valandas;

34.2.2.1.3. mokyklos tarybos pritarimu, pasirinkus kitą, nei nurodyta Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktuose, ugdymo valandų lietuvių kalbai mokytis skyrimo, naudojimo variantą. Bendrajame ugdymo plane ugdymo valandos, skirtos gimtajai kalbai ir lietuvių kalbai mokytis per savaitę, sumuojamos ir dalijamos per pusę;

34.2.2.2. lietuvių kalba pradinio ugdymo programoje mokoma integruotai:

34.2.2.2.1. suderinus mokymo laiką ir turinio apimtį į pradinio ugdymo dalykus, mokomus tautinės mažumos kalba, integruojami mokymo lietuvių kalba fragmentai;

34.2.2.2.2. siekiant dvikalbio ugdymo nuoseklumo pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programose rekomenduojama Bendrosios programos pasaulio pažinimo temas, susijusias su Lietuvos istorija, geografija, kultūra, dėstyti lietuvių kalba;

34.2.2.3. tėvų (globėjų) pageidavimu kitų (pasirinktų) Bendrosios programos dalykų gali būti mokoma lietuvių kalba.

34.2.3. Kitų gimtųjų kalbų mokymas:

34.2.3.1. mokykloje, kurios nuostatuose įteisintas tautinės mažumos kalbos mokymas, gimtosios kalbos mokoma pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintą gimtosios kalbos programą;

34.2.3.2. mokiniai, priskiriantys save tautinėms mažumoms, užsieniečiai, turintys teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje ir besimokantys mokykloje, kurioje ugdymo procesas organizuojamas ne jų gimtąja kalba, gali mokytis tautinės mažumos gimtosios ar kitos gimtosios kalbos, jei susidaro ne mažesnė kaip 5 mokinių grupė ir yra tos kalbos mokytojas specialistas. Gimtosios kalbos mokoma vadovaujantis Tautinės mažumos kalbos mokymosi organizavimo bendrojo lavinimo mokykloje rekomendacijų aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. ISAK-1630 (Žin., 2006, Nr. 87-3420).

34.2.4. Pirmosios užsienio kalbos mokymas:

34.2.4.1. pirmosios užsienio kalbos mokoma antraisiais–ketvirtaisiais pradinio ugdymo programos metais;

34.2.4.2. tėvai (globėjai) parenka mokiniui vieną iš mokyklos siūlomų Europos kalbų (anglų, vokiečių, prancūzų) (toliau – užsienio kalba);

34.2.4.3. mokykloje, kurioje yra sukomplektuota ne mažiau kaip po vieną 1–4 klasių komplektą, rekomenduojama siūlyti rinktis ne mažiau kaip iš dviejų užsienio kalbų;

34.2.4.4. užsienio kalbai mokytis visose 2–4 klasėse skiriama po 2 ugdymo valandas per savaitę. Mokykla gali skirti 1 papildomą valandą iš valandų, skiriamų mokinių ugdymosi poreikiams tenkinti.

34.3. Socialinis ir gamtamokslinis ugdymas:

34.3.1. gamtamoksliniams gebėjimams ugdytis skiriama 1/2 pasaulio pažinimo dalykui skirto ugdymo laiko. Rekomenduojamos ugdymo veiklos, sudarančios sąlygas ugdytis praktinius gamtamokslinius gebėjimus, todėl dalis (1/4) dalykui skiriamo laiko turėtų būti skiriama organizuoti ugdymą tyrinėjimams palankioje aplinkoje, natūralioje gamtinėje (pvz., parke, miške, prie vandens telkinio ar pan.) aplinkoje, laboratorijose;

34.3.2. socialiniams gebėjimams ugdytis rekomenduojama dalį (1/4) pasaulio pažinimo dalyko laiko skirti ugdymo procesą organizuojant socialinės, kultūrinės aplinkos pažinimui palankioje aplinkoje (pvz., lankantis visuomeninėse, bendruomenių, kultūros institucijose ir pan.).

34.4. Matematinis ugdymas:

34.4.1. organizuojant matematinį ugdymą rekomenduojama vadovautis ne tik Bendrosios programos matematikos dalyko programa, bet ir nacionalinių ir tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų TIMSS 2011 m. rezultatais ir rekomendacijomis, pagal galimybes naudoti informacines komunikacines technologijas, skaitmenines mokomąsias priemones.

34.5. Kūno kultūra:

34.5.1. jei kūno kultūrai skiriamos 2 ugdymo valandos per savaitę, rekomenduojama sudaryti sąlygas mokiniams ne mažiau kaip 1 valandą per savaitę lankyti aktyvaus judėjimo pratybas mokykloje ar kitoje neformaliojo švietimo įstaigoje;

34.5.2. specialiosios medicininės fizinio pajėgumo grupės gali būti organizuojamos taip:

34.5.2.1. iš įvairių klasių sudaromoms 8–15 mokinių grupėms skiriamos 2 ugdymo valandos per savaitę;

34.5.2.2. mokiniai dalyvauja ugdymo veiklose su pagrindine grupe, bet pratimai ir krūvis jiems skiriami pagal gydytojo rekomendacijas;

34.5.2.3. tėvų (globėjų) pageidavimu mokiniai gali lankyti sveikatos grupes ne mokykloje.

34.6. Meninis ugdymas (dailė ir technologijos, muzika, šokis, teatras):

34.6.1. technologiniam ugdymui rekomenduojama skirti ne mažiau kaip 1/3 dalykui ir technologijų dalykui skiriamo laiko, nurodyto Bendrojo ugdymo plano 20 punkte;

34.6.2. atsižvelgiant į mokyklos bendruomenės meninio ugdymo poreikius ir mokyklos galimybes mokykloje:

34.6.2.1. viena iš meninio ugdymo sričių gali būti teatras;

34.6.2.2. įgyvendinama šokio programa skiriant vieną ugdymo valandą iš kūno kultūros dalykui Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte skiriamų ugdymo valandų per savaitę;

34.6.2.3. organizuojamas kryptingas meninis ugdymas. Mokykla parengia kryptingo meninio ugdymo programą, tvirtinamą mokyklos direktoriaus.

35. Mokiniai, besimokantys pagal formalųjį švietimą papildančio ugdymo programas (pvz., dailės, muzikos, sporto), direktoriaus įsakymu gali būti atleidžiami nuo atitinkamo privalomojo dalyko savaitinių pamokų (ar jų dalies) lankymo, jiems numatomas šių dalykų mokymosi pasiekimų įskaitymas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka. Mokyklos vadovas nustato nedalyvaujančių pamokose mokinių saugumo užtikrinimo priemones.

36. Integruojamųjų, prevencinių ir kitų ugdymo programų įgyvendinimas:

36.1. Į Bendrosios programos ugdymo dalykų programų turinį integruojama:

36.1.1. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintų integruojamųjų Mokėjimo mokytis, Komunikavimo, Darnaus vystymosi, Kultūrinio sąmoningumo, Gyvenimo įgūdžių ugdymo programų pagrindai. Šių programų atskirai vykdyti nereikia;

36.1.2. Žmogaus saugos bendroji programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-1159 (Žin., 2012, Nr. 89-4668), ir Sveikatos ugdymo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. V-1290 (Žin., 2012, Nr. 105-5347);

36.1.3. mokyklos pasirinktos prevencinės ir kitos ugdymo programos;

36.1.4. etninės kultūros ugdymas;

36.1.5. informacinių komunikacinių technologijų ugdymas. Informacinės komunikacinės technologijos ugdymo procese naudojamos kaip ugdymo priemonė, taip pat mokoma informacinių komunikacinių technologijų pradmenų.

36.2. Mokytojas, formuodamas klasės mokinių ugdymo turinį, numato ugdymo dalykus, į kuriuos integruojamas Sveikatos ugdymo, Žmogaus saugos bendroji, Etnokultūros ugdymo, mokyklos pasirinktų prevencinių ir kitų programų, informacinių komunikacinių technologijų ugdymo turinys.

36.3. Mokykla, atsižvelgdama į mokyklos bendruomenės, mokinių ugdymosi poreikius, Bendrojo ugdymo plano 36.1.2, 36.1.3 punktuose nurodytoms ugdymo programoms įgyvendinti gali skirti atskirą ugdymo laiką iš valandų, skirtų ugdymosi poreikiams tenkinti, o etninei kultūrai ugdyti – iš neformaliojo švietimo valandų.

IV. MOKINIŲ PAŽANGOS IR PASIEKIMŲ VERTINIMAS

37. Mokinių pasiekimai ir pažanga vertinami vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtinta Bendrojo ugdymo programose dalyvaujančių mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo ir vertinimo rezultatų panaudojimo tvarka ir Bendrąja programa.

38. Mokytojas planuoja mokinių ugdymosi pasiekimus ir vertinimą remdamasis mokykloje priimtais susitarimais dėl ugdymo turinio planavimo ir pasiekimų vertinimo, atsižvelgdamas į klasės mokinių ugdymosi pasiekimus, poreikius ir galimybes. Planuodamas 1 klasės mokinių pasiekimus ir vertinimą mokytojas susipažįsta su priešmokyklinio ugdymo pedagogo parengtomis rekomendacijomis apie vaiko pasiekimus (jei mokinyš lankė priešmokyklinę grupę).

39. Vertinant mokinių pasiekimus ir pažangą taikomas formuojamasis, diagnostinis, apibendrinamasis vertinimas:

39.1. formuojamasis vertinimas atliekamas nuolat ugdymo proceso metu, teikiant mokiniui informaciją (dažniausiai žodžiu, o prireikus ir raštu, t. y. parašant komentarą) apie jo mokymosi eigą, esamus pasiekimus ar nesėkmes;

39.2. diagnostinis vertinimas pagal iš anksto aptartus su mokiniais vertinimo kriterijus paprastai atliekamas tam tikro ugdymo(si) etapo (temos, kurso) pradžioje ir pabaigoje, siekiant diagnozuoti esamą padėtį: nustatyti mokinio pasiekimus ir padarytą pažangą, numatyti tolesnio mokymosi galimybes:

39.2.1. atsižvelgiant į tai, ką norima įvertinti (vertinimo tikslą), gali būti taikomi įvairūs diagnostinio vertinimo metodai: praktinės, kūrybinės užduotys, kontroliniai, projektiniai darbai, testai. Per dieną neturėtų būti atliekamas daugiau nei vienas diagnostinis darbas;

39.2.2. informacija apie mokymosi rezultatus (kontrolinių, testų ir kitų užduočių atlikimo) mokiniams ir tėvams (globėjams) teikiama trumpais komentarais, lygiai nenurodomi, taip pat nenaudojami pažymių pakaitai (raidės, ženklai, simboliai ir pan.);

39.2.3. mokytojas renka vertinimo informacijos kaupimo būdus ir formas (pvz.: vertinimo aplanką, vertinimo aprašą, pasiekimų knygelę ar kt.);

39.3. apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpio ir pradinio ugdymo programos pabaigoje. Pusmečio (trimestro ar kito ugdymo laikotarpio) mokinių pasiekimai apibendrinami vertinant mokinio per mokykloje nustatytą ugdymo laikotarpį padarytą pažangą, orientuojantis į Bendrojoje programoje aprašytus mokinių pasiekimų lygių požymius ir įrašomi:

39.3.1. pradinio ugdymo dienyne ar pradinio ugdymo dienyne jungtinėms klasėms (toliau – Dienynas) arba elektroniniame dienyne:

39.3.1.1. Mokinių mokymosi pasiekimų apskaitos suvestinės atitinkamose skiltyse įrašomas ugdymo dalykų apibendrintas mokinio pasiekimų lygis (patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis). Mokinui nepasiekus patenkinamo pasiekimų lygio įrašoma „nepatenkinamas“;

39.3.1.2. dorinio ugdymo pasiekimai įrašomi atitinkamoje Dienyno skiltyje, nurodoma padaryta arba nepadaryta pažanga: „p. p.“ arba „n. p.“;

39.3.1.3. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių, ugdomų pagal pradinio ugdymo individualizuotą programą, bei specialiosios medicininės fizinio pajėgumo grupės mokinių padaryta arba nepadaryta pažanga fiksuojama atitinkamoje Dienyno skiltyje įrašant „p. p.“ arba „n. p.“;

39.3.2. mokyklos / mokytojo pasirinktoje pasiekimų vertinimo (informacijos fiksavimo) formoje (pvz.: Mokinių pasiekimų ir pažangos įvertinimo apraše, pasiekimų knygelėse ar kt.);

39.3.3. baigus pradinio ugdymo programą rengiamas Pradinio ugdymo programos baigimo pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašas, jis perduodamas mokyklai, kurioje mokinsys mokysis pagal pagrindinio ugdymo programą.

V. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO ORGANIZAVIMAS

40. Neformaliojo vaikų švietimo veikla skiriama meninę, sporto ar kitą veiklą pasirinkusių mokinių asmeninėms, socialinėms, edukacinėms, profesinėms kompetencijoms ugdyti.

41. Neformaliajam švietimui 1–4 klasėms Bendrojo ugdymo plano 20 punkte numatomas ugdymo valandų skaičius per metus. Šios valandos turi būti naudojamos pagal paskirtį.

42. Mokykla kiekvienų mokslo metų pabaigoje įvertina ateinančių mokslo metų mokinių neformaliojo švietimo poreikius, prireikus juos tikslina mokslo metų pradžioje ir atsižvelgdama į juos siūlo neformaliojo švietimo programas. Neformaliojo vaikų švietimo programos rengiamos atsižvelgiant į Bendrųjų iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijų aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-991 (Žin., 2004, Nr. 98-3663; 2011, Nr. 88-4219).

43. Neformalųjį švietimą rekomenduojama organizuoti ne tik mokykloje, bet ir už jos ribų, numatyti veiklos pobūdį, labiausiai atitinkantį veiklos intensyvumą, periodiškumą, trukmę, išlaikant klasei Bendrojo ugdymo plano 20 punkte numatytą valandų skaičių per metus.

44. Mokinių skaičių neformaliojo švietimo grupėje pagal turimų mokymo lėšų dydį nustato mokyklos vadovas, suderinęs su mokyklos taryba.

45. Neformaliojo vaikų švietimo programos per mokinių atostogas vykdomos valstybinės ir savivaldybės mokyklos – biudžetinės ir viešosios įstaigos – savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos (dalyvių susirinkimo), kitų mokyklų – savininko (dalyvių susirinkimo) ar mokyklos nustatyta tvarka.

VI. IŠVYKSTANČIŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIEČIŲ, UŽSIENIEČIŲ, TURINČIŲ TEISĘ NUOLAT AR LAIKINAI GYVENTI LIETUVOS RESPUBLIKOJE, LIETUVIŲ KILMĖS UŽSIENIEČIŲ IR IŠEIVIŲ VAIKŲ UGDYMO ORGANIZAVIMAS

46. Mokiniai, kurie išvyksta gyventi ar (ir) mokytis į užsienį, gali mokytis lietuvių kalbos, pasaulio pažinimo dalyko ar visų Bendrosios programos dalykų nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka:

46.1. visų Bendrosios programos dalykų gali mokytis mokinsys, laikinai išvykęs gyventi į užsienį, jei tėvai (globėjai) raštu yra deklaravę, kad mokinsys toje šalyje nesimoko pagal pradinio ugdymo programą;

46.2. mokymą teikia mokykla, vykdanči nuotolinį mokymą;

2013–2014 IR 2014–2015 MOKSLO METŲ PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS BENDRASIS UGDYMO PLANAS

46.3. mokykloje sudarius klasę, kurioje mokosi ne mažiau kaip 22 mokiniai, mokymą organizuojant grupine mokymosi forma Bendrosios programos dalykų ar lietuvių kalbos ar (ir) pasaulio pažinimo dalykų programoms įgyvendinti skiriamas ugdymo valandų per savaitę skaičius, numatytas Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte;

46.4. nesusidarius mokinių klasei grupine mokymosi forma besimokantiems mokiniams, konsultacijoms lietuvių kalbai mokytis skiriama 50 proc., kitiems ugdymo dalykams – 40 proc., pavienio mokymosi forma – 15 proc. Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte dalykui(-ams) skiriamų ugdymo valandų.

47. Užsieniečio, turinčio teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, lietuvių kilmės užsieniečio, išsevio užsienio mokykloje įgytus pasiekimus mokykla pripažįsta remdamasi mokinio turimais dokumentais. Prireikus organizuoja įgytų pasiekimų patikrinimą ir teikia rekomendacijas dėl tolesnio mokymosi: sudaro mokiniui individualų ugdymo planą programų skirtumams likviduoti, numato, kaip ir kokią pagalbą gaus mokinys.

48. Mokiniui, nemokančiam ar nepakankamai mokančiam lietuvių kalbą, bet pageidaujančiam einamaisiais metais mokytis pagal Bendrąją programą, savivaldybėje nesusidarius nemokančių lietuvių kalbos mokinių išlyginamajai klasei ar laikinajai (mobiliajai) grupei, mokykla sudaro sąlygas tobulinti lietuvių kalbos gebėjimus organizuodama papildomą, individualų lietuvių kalbos mokymą skiriant ugdymo valandų iš mokinio ugdymosi poreikiams skiriamų valandų.

VII. UGDYMO ORGANIZAVIMAS JUNGTTINĖSE KLASĖSE

49. Gali būti jungiamos dvi arba trys klasės. Dvi klasės jungiamos susidarius ne daugiau kaip 18 mokinių, trys – ne daugiau kaip 15.

50. Atsižvelgiant į Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte numatytą skiriamų valandų skaičių jungtiniam pradinį klasių komplektui gali būti skiriama iki 30 ugdymo valandų per savaitę. Kiekvienam jungtinės klasės komplektui skiriamos 2 neformaliojo švietimo ir 2, mokyklos nuožiūra, ugdymo valandos. Šios valandos įeina į didžiausią 30 valandų skaičių, skiriamą vienam jungtinės klasės komplektui.

VIII. MOKINIŲ MOKYMO NAMIE ORGANIZAVIMAS

51. Vaikai, kuriems tais kalendoriniais metais sueina 7 metai ir kuriems reikalinga nuolatinė kvalifikuotų specialistų pagalba bei sveikatą tausojantis dienos režimas, tėvų (globėjų) prašymu namie mokomi pagal Vaiko, kuriam tais kalendoriniais metais sueina 7 metai ir kuriam reikalinga nuolatinė kvalifikuotų specialistų pagalba bei sveikatą tausojantis dienos režimas, ugdymo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje arba namuose pagal vaiko ugdymosi poreikiams pritaikytą ugdymo programą organizavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. rugsėjo 14 d. įsakymu Nr. ISAK-1836 (Žin., 2007, Nr. 100-4088).

52. Mokinių, dėl ligos ar pataloginės būklės negalinčių mokytis mokykloje, mokymas namie nustatomas ir organizuojamas pagal Mokinių mokymo stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje ir namuose organizavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. V-1405 (Žin., 2012, Nr. 114-5788):

52.1. Bendroji programa įgyvendinama ugdymą organizuojant pagal atskirus ugdymo dalykus ar integruojant ugdymo dalykų turinį. Rekomenduojama įgyvendinti visas Bendrosios programos dalykų programas, išskyrus kūno kultūros programą;

52.2. mokykla, suderinusi su mokinio tėvais (globėjais) ir atsižvelgusi į mokinio ligos pobūdį bei gydytojo rekomendacijas, rengia individualų mokinio ugdymo namie planą (pritaiko Bendrąją programą, numato ugdomųjų veiklų tvarkaraštį);

52.3. mokinys gydytojo leidimu dalį ugdymo valandų / pamokų gali lankyti mokykloje. Šios ugdymo valandos / pamokos įrašomos į mokinio individualų ugdymo planą;

52.4. mokiniams, besimokantiems namie nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu (pavienio mokymosi forma), konsultacijoms grupėje skiriama 40 proc., individualioms konsultacijoms – 15 proc. Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte nustatytų ugdymo valandų per savaitę, o besimokantiems nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu (grupine mokymosi forma) – Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte nustatytų ugdymo valandų per savaitę;

52.5. namie savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu mokomam mokiniui 1–3 klasėse skiriama 9 savaitinės ugdymo valandos, 4 klasėse – 11 ugdymo valandų. Dalį ugdymo laiko gydytojo leidimu mokinys gali lankyti mokykloje arba mokytis nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu. Mokyklos, kurios nuostatuose įteisintas mokymas tautinės mažumos kalba, mokiniui kiekvienoje klasėje skiriamos 2 papildomos ugdymo valandos per savaitę.

IX. SUAUGUSIŲJŲ UGDYMO ORGANIZAVIMAS

53. Mokykla, vykdanči suaugusiųjų pradinio ugdymo programą, organizuodama 18 metų ir vyresnių asmenų mokymąsi, vadovaujasi Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašu.

54. Vykdanči suaugusiųjų pradinio ugdymo programą kasdieniu arba nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu (grupinio mokymosi forma):

54.1. mokiniai mokosi ugdymo dalykų, nurodytų Bendrojo ugdymo plano 20 punkte. Atsižvelgiant į ugdymosi poreikius ir patirtį mokinys gali nesimokyti menų dalykų (dailė, muzika, dailė ir technologijos) ir kūno kultūros dalyko. Mokiniui, nepasirinkusiam kūno kultūros ar menų, šiems dalykams skiriamos ugdymo valandos gali būti skiriamos pagal mokinio poreikius kitiems pasirinktiems ugdymo dalykams mokytis;

54.2. Bendrajai programai įgyvendinti:

54.2.1. pirmos ir antros klasės koncentruojamajai skiriama 40 ugdymo valandų per savaitę. Programą įgyvendinant tautinės mažumos kalba – 47 ugdymo valandos;

54.2.2. trečios ir ketvirtos klasės koncentruojamajai skiriama 45 ugdymo valandos per savaitę. Programą įgyvendinant tautinės mažumos kalba – 53 ugdymo valandos;

54.3. mokykla, atsižvelgdama į mokinio ugdymosi poreikius ir turimą patirtį, gali perskirstyti ugdymo valandas tarp dalykų, tačiau turi užtikrinti savaitinių ugdymo valandų skaičių mokiniui, nurodytą Bendrojo ugdymo plano 54.4 punkte;

54.4. 1–3 klasėje besimokančiam mokiniui skiriama 11 ugdymo valandų per savaitę, 4 klasėje – 14 ugdymo valandų. Mokiniui, besimokančiam tautinės mažumos kalba, 1–3 klasėje skiriama 13 ugdymo valandų per savaitę, 4 klasėje – 16 ugdymo valandų. 1–4 klasės mokiniams ugdymo poreikiams tenkinti skiriamos 4 ugdymo valandos per savaitę;

54.5. jungtinės klasės komplektui gali būti skiriama iki 20 ugdymo valandų per savaitę. Kiekvienam jungtinės klasės komplektui mokinio ugdymo poreikiams tenkinti – 2 ugdymo valandos per savaitę. Šios valandos įeina į 20 ugdymo valandų skaičių, skiriamą vienam jungtinės klasės komplektui.

55. Vykdanči suaugusiųjų pradinio ugdymo programą neakivaizdiniu mokymo proceso organizavimo būdu (grupine mokymosi forma), nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu (pavienio mokymosi forma) konsultacijoms ar pamokoms grupėje skiriama 40 procentų ugdymo valandų, nurodytų Bendrojo ugdymo plano 54.4 punkte:

55.1. įvertinus mokinio ugdymosi patirtį ir pasiekimus, atsižvelgiant į mokinio ugdymosi poreikius, mokykloje priimami sprendimai, kokių ugdymo dalykų, nurodytų Bendrojo ugdymo plano 20 punkte, mokysis mokinys. Sudaromas individualus ugdymo planas;

55.2. tam tikrais atvejais, esant mažam besimokančiųjų neakivaizdiniu mokymo proceso būdu skaičiui, gali būti formuojama mokinių, kurie mokosi neakivaizdiniu mokymo proceso organizavimo būdu, grupė. Ugdymo dalykams mokytis grupėje turi būti skiriama ne mažiau kaip 15 procentų Bendrojo ugdymo plano 54.4 punkte numatytų ugdymo valandų per savaitę.

X. MOKYMO ORGANIZAVIMAS PERAUKLĖJIMO IR BAUSMĖS ATLIKIMO VIETOJE

56. Perauklėjimo ar bausmės atlikimo vietoje ugdymas organizuojamas vadovaujantis Suimtujų ir nu-teistųjų, atliekančių laisvės atėmimo bausmės, bendrojo lavinimo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. 264 (Žin., 2009, Nr. 43-1666), Ben-draja programa, Pradinio ugdymo aprašu, tvirtinamu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro, Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašu, Bendruoju ugdymo planu.

57. Nepilnamečiams asmenims, kuriems laikinai atimta ar apribota laisvė, Bendroji programa įgyvendi-nama perauklėjimo ar bausmės atlikimo vietoje pagal mokyklos galimybes numatant mokymosi organiza-vimo būdą. Mokiniui sudaromas individualus ugdymo planas. Mokymas gali būti organizuojamas grupine mokymosi forma kasdieniu ar (ir) nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu, pavienio mokymosi forma – nuotoliniu ar (ir) savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu:

57.1. kasdieniu ar (ir) nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu (grupine mokymosi forma) pro-gramai įgyvendinti skiriamas ugdymo valandų skaičius, nurodytas Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte;

57.2. pavienio mokymosi forma nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu konsultacijoms gru-pėje skiriama 40 procentų, pavienio mokymosi forma savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu – 15 procentų ugdymo valandų skaičiaus, nurodyto Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte;

57.3. grupine mokymosi forma kasdieniu ar (ir) nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu jung-tinėse klasėse ar laikinosiose grupėse besimokantiems mokiniams skiriama 80 procentų Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte nustatytų ugdymo valandų per savaitę;

57.4. asmenys, kuriems dėl laikinai atimtos ar apribotos laisvės draudžiama mokytis klasėje, grupėje ir nesant galimybių mokytis nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu (grupinio ar pavienio moky-mosi formomis), mokosi savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu (pavienio mokymosi forma) konsultacijoms skiriant 15 procentų Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte tos klasės dalykui nustatytų ug-dymo valandų per savaitę.

58. Atsižvelgiant į mokinių ugdymosi poreikius ugdymo turinys gali būti formuojamas pagal dalykus ar integruojant atskirų dalykų programų turinį, iki 40 procentų gali būti perskirstomos ugdymo dalykams ski-riamos ugdymo valandos, numatytos Bendrojo ugdymo plano 21.3 punkte. Atsižvelgiant į besimokančiųjų poreikius 25 procentais galima keisti Bendrosios programos dalykų programų turinį. Rekomenduojama ugdymo procese naudoti ugdymo metodus, didinančius ugdymo motyvaciją, skatinančius mokinių socia-lizaciją ir resocializaciją.

59. 18 metų ir vyresnių asmenų, mokomų pagal suaugusiųjų pradinio ugdymo programą perauklėjimo ar bausmės atlikimo vietose, mokymas organizuojamas atsižvelgiant į mokinio ugdymosi poreikius ir mo-kymo organizavimo galimybes. Pagal suaugusiųjų pradinio ugdymo programą pradinis ugdymas gali būti organizuojamas ir asmenims nuo 16 iki 18 metų:

59.1. mokantis grupine mokymosi forma kasdieniu ar (ir) nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu Bendrajai programai įgyvendinti skiriamas ugdymo valandų skaičius, nurodytas Bendrojo ugdymo plano 54.4, 54.5 punktuose, neakivaizdiniu ugdymo proceso organizavimo būdu – 40 procentų Bendrojo ugdymo plano 54.4 punkte nurodytų savaitinių ugdymo valandų;

59.2. asmenys, kuriems dėl laikinai atimtos ar apribotos laisvės draudžiama mokytis klasėje, grupėje ir nesant galimybių mokytis nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu (grupinio ar pavienio moky-mosi formomis), mokosi savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu (pavienio mokymosi forma), konsultacijoms skiriant 15 procentų Bendrojo ugdymo plano 54.4 punkte numatytų savaitinių ugdymo va-landų.

XI. VAIKŲ, BESIGYDANČIŲ STACIONARINĖJE ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGOJE, UGDYMO ORGANIZAVIMAS

60. Ugdymas stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje organizuojamas pagal Mokinių moky-
mo stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje ir namuose organizavimo tvarkos aprašą.

61. Ligoninės mokykla ar savivaldybės vykdomosios institucijos ar jos įgalioto asmens paskirta bendro-
ji bendrojo ugdymo mokykla (toliau – ligoninės mokykla) ir sanatorijos mokykla, įgyvendinanti Bendrąją
programą, rengia mokyklos ugdymo planą vadovaudamasi Bendruoju ugdymo planu ir kitais pradinį ug-
dymą reglamentuojančiais teisės aktais.

62. Ligoninės mokykloje:

62.1. pradinį klasių mokiniui, mokomam kasdieniu ar nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu
(grupine mokymosi forma), skiriama 13 ugdymo valandų per savaitę, neformaliojo švietimo veikloms orga-
nizuoti skiriama po 2 neformaliojo švietimo valandas per savaitę;

62.2. atskira klasė komplektuojama susidarius 5 ar didesnei mokinių grupei, esant 1–4 vienos klasės mo-
kiniams komplektuojama jungtinė klasė. Jungtinei klasei gali būti skiriama iki 15 ugdymo valandų per sa-
vaitę ir po 2 neformaliojo švietimo valandas;

62.3. mokiniui skyrus lovos režimą ar nesusidarius mokinių klasei mokoma pavienio mokymosi forma:
konsultacijoms grupėse nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu skiriant 40 procentų, individua-
lioms konsultacijoms nuotoliniu ir savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu – 15 procentų Ben-
drojo ugdymo plano 62.1 punkte numatyto ugdymo laiko.

63. Sanatorijos mokykloje:

63.1. Bendrajai programai įgyvendinti ir neformaliajam švietimui skiriama ugdymo valandų sanatorijos
mokykloje, skirtoje vaikams, atvykusiems trumpai gydytis į sanatoriją, mokant kasdieniu ar nuotoliniu mo-
kymo proceso organizavimo būdu (grupine mokymosi forma):

Dalykai	Savaitinių pamokų skaičius		
	1–2 klasės	3–4 klasės	Pradinio ugdymo programa (1–4 klasės)
Dorinis ugdymas (tikyba arba etika)	2	2	4
Kalbos:			
Lietuvių kalba (gimtoji)	12	12	24
Užsienio kalba	2	4	6
Matematika	6	6	12
Pasaulio pažinimas	4	4	8
Dailė ir technologijos	4	4	8
Muzika			
Kūno kultūra			
Privalomų ugdymo valandų skaičius mokiniui	1 kl. – 14 2 kl. – 16	3 kl. – 16 4 kl. – 16	62
Neformalusis švietimas	12		12

63.2. Bendrajai programai įgyvendinti ir neformaliajam švietimui skiriama ugdymo valandų sanatorijos
mokykloje, skirtoje vaikams, sergantiems įvairiomis tuberkuliozės formomis, mokant kasdieniu ar nuotoli-
niu mokymo proceso organizavimo būdu (grupine mokymosi forma):

Dalykai	Savaitinių pamokų skaičius		
	1–2 klasės	3–4 klasės	Pradinio ugdymo programa (1–4 klasės)
Dorinis ugdymas (tikyba arba etika)	2	2	4
Kalbos:			
Lietuvių kalba (gimtoji)	14	14	28

2013–2014 IR 2014–2015 MOKSLO METŲ PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS BENDRASIS UGDYMO PLANAS

Užsienio kalba	2	4	6
Matematika	8	8	16
Pasaulio pažinimas	4	4	8
Dailė ir technologijos	4	4	8
Muzika	2	2	4
Kūno kultūra	6	6	12
Privalomų ugdymo valandų skaičius	1 kl. – 20 2 kl. – 22	3 kl. – 22 4 kl. – 22	86
Valandos, skiriamos mokinių ugdymo (si) poreikiams tenkinti	3		3
Neformalusis švietimas	8		8

63.3. Kiekvienam mokiniui sudaromas individualus ugdymo planas.

63.4. Nesusidarius mokinių skaičiui, nurodytam Bendrojo ugdymo plano 49 punkte, gali būti formuojama jungtinė klasė iš 1–4 klasių mokinių.

63.5. Nesusidarius mokinių jungtinei klasei ar mokiniui skyrus lovos režimą, mokoma paviene mokymosi forma savarankišku ar nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu. Konsultacijoms grupėse nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu skiriama 40 procentų, individualioms konsultacijoms – 15 procentų (savarankišku ir nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu) Bendrojo ugdymo plano 63.1, 63.2 punktuose dalykams skiriamų ugdymo valandų.

63.6. Suderinus su mokinių tėvais (globėjais) ir su mokyklos, kurioje nuolat mokosi mokinys, mokytoju, atsižvelgiant į mokinio sveikatos būklę gali būti koreguojamos ugdymo dalykų programų apimtys, tempas (lėtinama, intensyvinama) arba atsisakoma 1–2 ugdymo dalykų mokymo, tačiau šie sprendimai neturėtų neigiamai paveikti mokinio pasiekimų ir pažangos.

**IV. Mokinių, turinčių specialiųjų
ugdymosi poreikių,
ugdymo organizavimas**

IV. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimas

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

64. Mokykla rengia Mokyklos ugdymą planą atsižvelgdama į mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių įvairovę, mokinių ir jų tėvų (globėjų) pageidavimus, pedagoginės psichologinės tarnybos arba švietimo pagalbos tarnybos išvadas ir rekomendacijas; vadovaudamasi Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V-1795 (Žin., 2011, Nr. 122-5771), prireikus gali rengti šių mokinių ugdymo organizavimo savo mokykloje tvarką: nusprendžia dėl specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių mokymosi krūvio (planuoja privalomas, specialiąsias pamokas, specialiąsias pratybas), specialiosios pedagoginės, psichologinės, socialinės pedagoginės ir (ar) specialiosios pagalbos teikimo, ugdymosi aplinkos pritaikymo, aprūpinimo ugdymui skirtomis techninės pagalbos priemonėmis ir specialiosiomis mokymo priemonėmis ir pan.

65. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams ugdyti pritaikoma dalykų Bendroji programa: mokytojas formuoja ugdymo turinį (integralų, pagal dalykus), numato ugdymosi erdves. Tinkamiausias ugdymo organizavimo formas (pamoka, projektinė veikla ar pan.) renka mokytojas, atsižvelgdamas į kiekvieno mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius, mokinio ir jo tėvų (globėjų) pageidavimus, mokyklos Vaiko gerovės komisijos, mokykloje dirbančių švietimo pagalbos specialistų rekomendacijas. Mokykloje nesant švietimo pagalbos specialistų mokytoją konsultuoja mokyklą aptarnaujančios pedagoginės psichologinės tarnybos ar švietimo pagalbos tarnybos specialistai.

66. Organizuodama mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymą mokykla atsižvelgia:

66.1. į mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių pobūdį, lygį (nedideli, vidutiniai, dideli ir labai dideli), galimai juos sukėlusias priežastis (negalias, sutrikimus, aplinkos veiksnius);

66.2. į mokyklos ir tėvų (globėjų) išipareigojimus, įteisintus mokymo sutartyje;

66.3. ar mokiniai ugdomi bendrojo ugdymo mokyklos bendrojo ugdymo klasėje ar bendrojo ugdymo mokykloje arba klasėje, skirtoje mokiniams, dėl įgimtų ir įgytų sutrikimų turintiems didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, ar namie;

66.4. ugdymo programą (Bendrąją programą, pritaikytą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ar pradinio ugdymo individualizuotą programą);

66.5. turimas mokymo lėšas;

66.6. švietimo pagalbos prieinamumą;

66.7. ugdymosi erdves.

67. Mokykla, sudarydama mokyklos, klasės ar specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio individualų ugdymo planą:

67.1. turi vadovautis Bendrajame ugdymo plane pradinio ugdymo dalykų programoms įgyvendinti skiriamų ugdymo valandų, nurodytų Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktuose, skaičiumi;

67.2. gali iki 20 procentų koreguoti dalykų programoms įgyvendinti skiriamų savaitinių ugdymo valandų skaičių, išskyrus atvejus, kai ugdymas organizuojamas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 90 punktu;

67.3. gali keisti dalykams skirtų ugdymo valandų skaičių (mažinti, didinti), o vietoj neįrašytų dalykų, nurodytų Bendrojo ugdymo plano 70 punkte, gali planuoti specialiąsias pamokas ir (ar) didinti ugdymo valandų skaičių, skirtą meniniam ugdymui, kitiems dalykams mokytis, papildomai mokytojo pagalbai teikti, mokyklose, kuriose mokoma tautinės mažumos kalba – lietuvių kalbai (valstybinei) mokytis;

67.4. turi išlaikyti Bendrajame ugdymo plane nurodytą privalomą mokinio ugdymo valandų skaičių pradinio ugdymo programai įgyvendinti. Mokiniams, turintiems intelekto sutrikimų, besimokantiems pagal pradinio ugdymo individualizuotą programą ar pritaikytą Bendrąją programą, kurių ugdymas organizuojamas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktais, mokykla gali, 1–2 ugdymo valandomis sumažinusi mokinio privalomų ugdymo valandų skaičių, padidinti neformaliojo švietimo valandų skaičių;

III. PSICHOLOGINĖS PAGALBOS, SPECIALIOSIOS PEDAGOGINĖS PAGALBOS, SOCIALINĖS PEDAGOGINĖS PAGALBOS IR SPECIALIOSIOS PAGALBOS TEIKIMAS

72. Psichologinė pagalba, specialioji pedagoginė pagalba, socialinė pedagoginė pagalba, specialioji pagalba teikiamos vadovaujantis Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-1215 (Žin., 2011, Nr. 88-4220), Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. V-1228 (Žin., 2011, Nr. 92-4395), Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. ISAK- 941 (Žin., 2004, Nr. 100-3729; 2011, Nr. 99-4675), Specialiosios pagalbos teikimo mokyklose (išskyrus aukštąsias mokyklas) tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. V-1229 (Žin., 2011, Nr. 92-4396).

73. Mokykloje nesant specialiojo pedagogo (tiflopedagogo, surdopedagogo, logopedo) kiekvienam specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiam mokiniui, kuriam mokyklos Vaiko gerovės komisija nustatytu laikotarpiu rekomendavo papildomą specialiąją pedagoginę pagalbą, turi būti skiriama nuo 2 iki 4 valandų per savaitę individualioms konsultacijoms ir (ar) papildomai mokytojo pagalbai. Mokykloje mokiniui, turinčiam vidutinių, didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, specialiąją pagalbą teikia mokytojo padėjėjas.

IV. MOKYKLŲ, SKIRTŲ MOKINIAMS DĖL ĮGIMTŲ IR ĮGYTŲ NEGALIŲ, SUTRIKIMŲ, TURINTIEMS DIDELIŲ AR LABAI DIDELIŲ SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ, PARENGIAMOSIOS KLASĖS, SKIRTOS REGOS SUTRIKIMĄ TURINTIEMS MOKINIAMS, KLAUSOS SUTRIKIMĄ TURINTIEMS MOKINIAMS, UGDYMO ORGANIZAVIMAS

74. Mokinių, kurie mokosi bendrojo ugdymo mokyklose (klasėse), skirtose mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių (kurtiems ir neprigirdintiems, sutrikusios regos, sutrikusios kalbos ir kitų komunikacijos sutrikimų turintiems mokiniams), Bendrojoje programoje numatytiems pasiekimams pasiekti per ilgesnį laiką skiriami papildomi privalomo ugdymo metai parengiamajai klasei, kurios ugdymo planas sudaromas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktuose 1–2 klasių ugdymo dalykų programoms įgyvendinti skiriamų ugdymo valandų skaičiumi per savaitę vieneriems metams. Atskiriems dalykams numatytas ugdymo valandų skaičius gali būti keičiamas atsižvelgiant į mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius, išlaikant mokiniui minimalų privalomų ugdymo valandų skaičių per savaitę.

75. Ugdymo planas sudaromas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktais:

75.1. kurtiems ir neprigirdintiems vaikams:

75.1.1. vietoj kalboms skiriamų ugdymo valandų organizuojamos komunikacinės veiklos pamokos (7–8 ugdymo valandos per savaitę), kurias sudaro šios veiklos sritys: lietuvių kalba, bendravimas ir viena savaitinė pamoka lietuvių gestų kalbai mokytis;

75.1.2. pažintinė veikla (pamokos) apima socialinę, kultūrinę veiklą, gamtinės aplinkos pažinimą, elementarių matematinių vaizdinių su(si)formavimą (6–7 ugdymo valandos per savaitę);

75.1.3. meninę veiklą sudaro muzikos ritmikos mokymasis ir dailės sričių pažinimas (3 ugdymo valandos per savaitę);

75.1.4. dalykinei praktinei veiklai skiriamos 3 ugdymo valandos per savaitę;

75.1.5. kūno kultūrai skiriamos 2–3 ugdymo valandos per savaitę;

75.1.6. tarties, kalbos mokymo ir klausos lavinimo individualioms pratyboms skiriamos 2 ugdymo valandos (kochlearinių implantų naudotojams – 2–3 ugdymo valandos) per savaitę kiekvienam mokiniui. Tarties, kalbos ir klausos lavinimo individualios pratybos vyksta per komunikacines ir pažintines veiklas (specialiųjų pratybų ir minėtų veiklų turinys turi derėti);

75.2. mokiniams, turintiems kalbos ir kalbėjimo sutrikimų, ugdymo plane turi būti skiriama specialiųjų pamokų tarčiai, kalbai ir klausai lavinti. Individualioms pratyboms skiriama viena ugdymo valanda kiekvienam mokiniui. Ugdymo planas sudaromas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktais;

75.3. sutrikusios regos vaikų ugdymo plane būtina skirti specialiąją pamoką abilitacinėms pratyboms (sensomotorikai ir regėjimui lavinti).

V. MOKINIŲ, TURINČIŲ SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ, MOKYMAS NAMIE

76. Dėl ligos ar patologinės būklės negalinčių mokytis mokykloje specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių mokymo namie ugdymo turinys formuojamas parenkant ugdymo sritis, pritaikant dalykų programas pagal šių mokinių gebėjimus, ugdymosi poreikius ir atsižvelgiant į gydytojų rekomendacijas.

77. Dėl ligos ar patologinės būklės negalintiems mokytis mokykloje specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, neturintiems intelekto sutrikimų, skiriamas Bendrojo ugdymo plano 52.5 punkte nurodytas valandų skaičius, iš jų 1–2 ugdymo valandas galima skirti specialiosioms pamokoms ar specialiajai pedagoginei pagalbai teikti.

78. Tautinės mažumos kalba besimokantiems specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, neturintiems intelekto sutrikimų, ugdyti namie skiriamas Bendrojo ugdymo plano 52.5 punkte nurodytas valandų skaičius. Skiriamos 2 papildomos valandos ugdymo dalykams mokytis.

79. Kurčią ar neprigirdintį mokinį namie ugdantis surdopedagogas ar logopedas, atsižvelgdamas į individualius mokinio gebėjimus ir klausos sutrikimo laipsnį, kartu su tėvais (globėjais) individualiai pritaiko mokiniui programą, lavina vaiko gebėjimus, konsultuoja tėvus (globėjus).

80. Turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl nežymaus intelekto sutrikimo mokiniams ir tautinės mažumos kalba besimokantiems, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl nežymaus intelekto sutrikimo, mokiniams mokytis namie skiriamos 8 ugdymo valandos per savaitę. Šios valandos skiriamos kalbimam, matematiniam, socialiniam ugdymui ir specialiosioms pamokoms mokinio specialiesiems ugdymosi poreikiams tenkinti:

81. vidutinio, žymaus ir labai žymaus intelekto sutrikimo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ir tautinės mažumos kalba besimokantiems nežymaus, žymaus ir labai žymaus intelekto sutrikimo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdyti namie skiriamos 6 ugdymo valandos per savaitę:

81.1. ugdymas organizuojamas atskiromis veiklos – komunikacinės, pažintinės, orientacinės, meninės ir darbinės – sritimis;

81.2. mokinį namie ugdo specialusis pedagogas, kuris, atsižvelgdamas į individualius kiekvieno vaiko gebėjimus ir specialiuosius ugdymosi poreikius, kartu su tėvais (globėjais) individualiai pritaiko mokiniui Bendrąją pradinio ugdymo programą, lavina jo gebėjimus ir įgūdžius, konsultuoja tėvus (globėjus);

81.3. žymiai ar labai žymiai sutrikusio intelekto vaikams, turintiems judesio ir padėties sutrikimų, organizuojant mokymą namie rekomenduojama 1–2 ugdymo valandas per savaitę skirti gydomajai mankštai.

VI. MOKINIŲ, TURINČIŲ SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ (NETURINČIŲ INTELEKTO SUTRIKIMO), IR MOKINIŲ, TURINČIŲ KOMPLEKSINIŲ NEGALIŲ (NETURINČIŲ INTELEKTO SUTRIKIMO) IR ŠIŲ UGDYMO SI POREIKIŲ BEI NEGALIŲ (NETURINČIŲ INTELEKTO SUTRIKIMO) IR BESIMOKANČIŲ MOKYKLOSE TAUTINĖS MAŽUMOS KALBA, UGDYMAS

82. Mokyklose (klasėse), skirtose mokiniams dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintiems didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių bendrojo ugdymo mokyklų bendrojo ugdymo klasėse besimokančių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių, ugdomų pritaikius Bendrąją ugdymo programą, ugdymo planas sudaromas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktuose dalykų programoms įgyvendinti nurodytu ugdymo valandų skaičiumi.

83. Sutrikusios klausos mokiniams (kurtiesiems ir neprigirdintiesiems) ugdymo planas sudaromas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktais. Mokykla, atsižvelgdama į klausos netekimo laiką, kalbos išsivystymo lygį, turimus tarties įgūdžius ir gebėjimą bendrauti sakytine kalba ar lietuvių gestų kalba, ugdymo plane skiria:

83.1. lietuvių gestų kalbai – 2–3 ugdymo valandas, lietuvių kalbai (valstybinei) – 6–8 ugdymo valandas, dalykinei praktinei veiklai – 2–3 ugdymo valandas (vietoj dailės ir technologijų), dailei – 1 ugdymo valandą, muzikinei ritmikai – 2 ugdymo valandas (vietoj muzikos);

83.2. tarties, kalbos mokymo ir klausos lavinimo individualioms pratyboms – 2 ugdymo valandas (kochlearinių implantų naudotojams – 2–3 ugdymo valandas) kiekvienam mokiniui per savaitę. Tarties, kalbos mokymo ir klausos lavinimo individualios pratybos vyksta per lietuvių kalbos pamokas ar po pamokų (pratybų ir lietuvių kalbos pamokų turinys turi derėti);

83.3. kurtieji ir neprigirdintieji mokomi totaliosios komunikacijos žodiniu ar dvikalbiu metodu atsižvelgiant į individualius kiekvieno mokinio gebėjimus ir tėvų (globėjų) pageidavimus.

84. Sutrikusios regos mokinių ugdymo plane specialiųjų pamokų skiriama sensomotorikai ir regėjimui lavinti, mokymui individualizuoti ir diferencijuoti. Ugdymo planas sudaromas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktais:

84.1. kiekvienam silpnaregiui mokiniui, kuriam gresia pavojus apakti, individualioms pratyboms (iki ketverių metų) mokyti Brailio rašto skiriama po 1 ugdymo valandą per savaitę, kursas gali būti intensyvinamas;

84.2. kiekvienam aklam (regėjimo aštrumas – nuo šviesos pojūčio iki 0,04) ir silpnaregiui (regėjimo aštrumas – 0,05–0,1) mokiniui regėjimui lavinti galima skirti po 1 ugdymo valandą per savaitę (turint mokymo lėšų). Šis kursas gali būti intensyvinamas;

84.3. kiekvienam neregėnčiam mokiniui mobilumo lavinimo individualioms pratyboms skiriama po 1 ugdymo valandą per savaitę. Šios valandos gali būti skiriamos ir kasdienio gyvenimo, ir komunikaciniams įgūdžiams ugdyti;

84.4. tiflopedagoginė pagalba, teikiama aklam ir žymių silpnaregystę (regėjimo aštrumas su korekcija geriau matančia akimi – nuo 0,05 iki 0,1) turinčiam mokiniui, besimokančiam pagal pradinio ugdymo programą, yra privaloma ir teikiama ne mažiau nei 2 valandas per savaitę.

85. Kurčneregių mokinių ugdymo planas sudaromas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 87 punktu. Ugdyti kurčneregi gali tiflopedagogas arba surdopedagogas pagal mokinio individualią ugdymo programą.

86. Mokiniams, turintiems kalbos ir kalbėjimo sutrikimų, specialiųjų pamokų skiriama tarčiai, kalbai ir klausai lavinti. Ugdymo planas sudaromas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktais:

86.1. individualioms ir grupinėms pratyboms 1–4 klasėse skiriama po 1 ugdymo valandą kiekvienam mokiniui per savaitę;

86.2. žymių ar labai žymių kalbėjimo ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams, bendraujantiems alternatyvios komunikacijos būdu, tarties, kalbos ir komunikacijos lavinimo individualias ir grupines pratybas galima integruoti į komunikacinės, pažintinės veiklos ir į lietuvių kalbos pamokas. Pratybų ir lietuvių kalbos pamokų turinys turi derėti.

87. Judesio ir padėties sutrikimų turintiems mokiniams specialiųjų pamokų skiriama gydomajai kūno kultūrai, sensomotorikai lavinti, kompiuteriniams įgūdžiams formuoti, komunikaciniams gebėjimams ugdyti. Ugdymo planas sudaromas vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktais:

87.1. 4–8 mokinių, turinčių judesio ir padėties sutrikimų, grupei būtina skirti 2–3 gydomosios kūno kultūros pamokas per savaitę;

87.2. sensomotorikai lavinti, kompiuteriniams įgūdžiams formuoti, komunikaciniams gebėjimams ugdyti skiriama po 1 ugdymo valandą per savaitę kiekvienoje klasėje;

87.3. individualioms gydomosios kūno kultūros pratyboms skiriama po 2 ugdymo valandas per savaitę kiekvienam mokiniui, sergančiam cerebriniu paralyžiumi (vidutinio, labai žymaus laipsnio) ar turinčiam sunkių ar labai sunkių judesio ir padėties sutrikimų;

87.4. gydomosios kūno kultūros ar pratybų pamokos organizuojamos ne didesnei kaip 10 mokinių grupei.

VII. SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI POREIKIŲ TURINČIŲ MOKINIŲ, TURINČIŲ INTELEKTO SUTRIKIMĄ, IR MOKINIŲ, TURINČIŲ KOMPLEKSINIŲ NEGALIŲ (TURINČIŲ INTELEKTO SUTRIKIMĄ) IR ŠIŲ UGDYMO SI POREIKIŲ BEI NEGALIŲ (TURINČIŲ INTELEKTO SUTRIKIMĄ) IR BESIMOKANČIŲ MOKYKLOSE TAUTINĖS MAŽUMOS KALBA, UGDYMAS

88. Mokiniam, turintiems nežymų intelekto sutrikimą, besimokantiems pagal pradinio ugdymo individualizuotą programą, ugdymo planai rengiami:

88.1. vadovaujantis Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktuose dalykų programoms įgyvendinti nurodytu savaitinių ugdymo valandų skaičiumi, kuris gali būti keičiamas iki 15 procentų;

88.2. mokiniams, turintiems nežymų intelekto sutrikimą ir kompleksinių sutrikimų, kurių derinio dalis yra nežymus intelekto sutrikimas, ugdymo plane reikia skirti specialiųjų pamokų sutrikusioms funkcijoms lavinti ir individualiai ar grupinei specialiajai pedagoginei pagalbai teikti.

89. Mokiniam, turintiems vidutinį intelekto sutrikimą, besimokantiems pagal pritaikytą Bendrąją programą, mokykla, atsižvelgusi į mokinių specialiuosius ugdymo si poreikius, specialistų rekomendacijas ir ugdymo formą, ugdymo planą sudaro:

89.1. vadovaudamasi Bendrojo ugdymo plano 20, 21.3 punktuose dalykų programoms įgyvendinti nurodytu savaitinių ugdymo valandų skaičiumi, kurį galima koreguoti iki 20 procentų, arba Bendrojo ugdymo plano 90 punktu ugdymą organizuojant atskiromis veiklos sritimis;

89.2. mokiniams, turintiems vidutinį intelekto sutrikimą ir kompleksinių sutrikimų, kurių derinio dalis yra vidutinis intelekto sutrikimas, ugdymo plane reikia skirti specialiųjų pamokų sutrikusioms funkcijoms lavinti ir individualiai ar grupinei specialiajai pedagoginei pagalbai teikti.

90. Mokiniam, turintiems žymų ir labai žymų intelekto sutrikimą ir ugdomiems bendrojo ugdymo mokyklų klasėse, skirtose žymiai ir labai žymiai sutrikusio intelekto mokiniams, ar bendrojo ugdymo mokyklose (klasėse), skirtose žymiai ir labai žymiai sutrikusio intelekto mokiniams pagal pradinio ugdymo individualizuotą programą, atskiros veiklos planuojamos lentelėje nurodytam minimaliam pamokų skaičiui atskiriems ugdymo metams (klasei). Šios veiklos mokytojo nuožiūra gali būti jungiamos, keičiamos atsižvelgiant į mokinio poreikius, sveikatos būklę:

Dalykai	Ugdymo metai, klasė	1–2 klasės	3–4 klasės	Iš viso ugdymo valandų per 4 ugdymo metus
Dorinis ugdymas (tikyba, etika)		2	2	4
Komunikacinė veikla arba kalbos ir bendravimo ugdymas*		8–10	8–10	16–20
Pažintinė veikla		6–8	6–8	12–16
Orientacinė veikla		6	6	12
Meninė veikla		4–9	4–9	8–12
Fizinė veikla		4–9	4–9	8–12
Privalomas ugdymo valandų skaičius mokiniui		20/20	20/20	80
Valandos, skirtos mokinių ugdymo(si) poreikiams tenkinti		6	8	14
Specialioji veikla**				
Iš viso ugdymo valandų				94
Neformalusis švietimas		4	4	8

Pastabos:

*Kalbos ir bendravimo ugdymas – veikla, kurią sudaro gestų kalba, sakinė ir rašytinė lietuvių kalba, yra skiriama kurtiems ir neprigirdintiems vaikams ir kitų komunikacijos sutrikimų turintiems vaikams, naudojančioms alternatyvią komunikaciją.

**Specialioji veikla skiriama sutrikusioms funkcijoms lavinti, specialiajai pedagoginei pagalbai teikti atsižvelgiant į mokinio sutrikimų pobūdį.

Individualioms gydomosios kūno kultūros pratyboms skiriama po 2 pamokas per savaitę kiekvienam mokiniui, sergančiam cerebriniu paralyžiumi ar turinčiam vidutinių, sunkių ar labai sunkių judesio ir padėties sutrikimų.

Individualioms ir grupinėms specialiosioms, logopedinėms pratyboms 1–4 klasėse skiriama po 1 pamoką per savaitę kiekvienam mokiniui, turinčiam kalbėjimo ir kalbos sutrikimų.

Pastaboms

**2013–2014 IR 2014–2015 MOKSLO METŲ PRADINIO UGDYMO PROGRAMOS
BENDRASIS UGDYMO PLANAS**

2013-08-14. Tiražas 2 000 egz.

Išleido Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras,

Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius

Spausdino UAB „Grafija“, Sėlių g. 3A, LT-08125 Vilnius